

RAPORT ROCZNY EMITENTA za 2016 rok

miasto stołeczne Warszawa

Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy

/-/

Hanna Gronkiewicz - Waltz

czerwiec 2017 roku

Spis treści

I.	WSTĘP	3
I.1.	Oświadczenia Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy	3
II.	NAJWAŻNIEJSZE DOKONANIA EMITENTA I PERSPEKTYWY ROZWOJU	4
II.1.	Wybrane dane finansowe	6
II.1.1.	Dane ogólne (mln PLN/EUR)	6
II.1.2.	Dochody bieżące (mln PLN/EUR ¹)	7
II.1.3.	Wydatki bieżące wg rodzaju (mln PLN/EUR ¹)	9
II.1.4.	Dochody majątkowe (mln PLN/EUR ¹)	10
II.2.	Zadłużenie	11
II.2.1.	Tabela syntetyczna (mln PLN/EUR ¹)	11
II.2.2.	Wskaźniki zadłużenia	12
II.2.3.	Prognoza długu na lata 2018-2020 (mln PLN)	12
II.3.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia	13
III.	Rating międzynarodowy	17
IV.	Rating krajowy	17
V.	SPRAWOZDANIE FINANSOWE	17
V.1.	Sprawozdanie finansowe m.st. Warszawy za 2016 rok wraz z opinią biegłego rewidenta	17
V.2.	Raport niezależnego biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego za okres od 01.01.2016 roku do 31.12.2016 roku	17
V.3.	Skonsolidowany bilans m.st. Warszawy	18
VI.	SPRAWOZDANIE Z WYKONANIA BUDŻETU	18
VI.1.	Sprawozdanie z wykonania budżetu m.st. Warszawy za rok 2016	18
VI.2.	Uchwała Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie w sprawie wydania opinii o przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu za 2015 rok	18

I. WSTĘP

Miasto stołeczne Warszawa, jako emitent obligacji dopuszczonych do obrotu na krajowym rynku regulowanym jest zobowiązane do wypełniania obowiązków informacyjnych w trybie określonym:

- ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o Obrocie instrumentami finansowymi (ze zm.) i ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o Ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (ze zm.),
- rozporządzeniem Ministra Finansów z 19 lutego 2009r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (ze zm.),
- regulacjami obowiązującymi na giełdowym rynku równoległym prowadzonym przez GPW w Warszawie S.A. i pozagiełdowym rynku regulowanym prowadzonym przez BondSpot S.A.

I.1. Oświadczenia Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy

Miasto stołeczne Warszawa („m.st. Warszawa”, „Emitent”) zapewnia, iż zgodnie z jego najlepszą wiedzą, po dopełnieniu staranności w celu weryfikacji tego zapewnienia, roczne sprawozdanie finansowe i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny, sytuację majątkową i finansową Emitenta oraz jego wynik finansowy, a sprawozdanie z działalności Emitenta zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji Emitenta, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyk.

Emitent zapewnia, iż podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania rocznego sprawozdania finansowego, został wybrany zgodnie z przepisami prawa oraz podmiot ten oraz biegli rewidenci, dokonujący badania tego sprawozdania, spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym rocznym sprawozdaniu finansowym, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Wszystkie odniesienia w niniejszym dokumencie do „PLN” lub „złoty” oznaczają walutę Rzeczypospolitej Polskiej. Wszelkie odniesienia w Raporcie rocznym do przepisu prawa należy interpretować, jako odniesienia do treści tego przepisu z każdorazowymi zmianami lub, w razie jego uchylecia lub utraty mocy obowiązującej, do przepisu, który go uchylił albo, który reguluje zasadniczo taką samą materię jak przepis uchylony.

Niniejszy Raport Roczny za rok 2016 winien być czytany z: (i) jednostkowym sprawozdaniem z wykonania budżetu m.st. Warszawy za rok 2016, rok 2015 (ii) sprawozdaniami okresowymi (jeśli zostały sporządzone i udostępnione); (iii) informacjami i dokumentami opublikowanymi na stronie internetowej m.st. Warszawy www.bjp.warszawa.pl lub podanymi w innej formie do publicznej wiadomości.

II. NAJWAŻNIEJSZE DOKONANIA EMITENTA I PERSPEKTYWY ROZWOJU

Zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz.U. nr 157 poz. 1240) pełne sprawozdanie z wykonania budżetu m.st. Warszawy zostało opublikowane na stronie Biuletynu Informacji Publicznej miasta stołecznego Warszawy pod adresem:

http://bip.warszawa.pl/Menu_przedmiotowe/budzet_polityka_finansowa/wykonanie_budzetu/default.htm

Realizacja budżetu m.st. Warszawy w 2016 r. zamknęła się **nadwyżką budżetu** w kwocie **932 mln zł** wobec planowanej nadwyżki na poziomie 4,3 mln zł, co oznacza iż uzyskane dochody były wyższe od zrealizowanych wydatków.

Realizacja **dochodów** w wysokości **14,722 mld zł** oznacza wykonanie planu na poziomie **101,1%**, tj. wyższym od planowanego o **166 mln zł**. W stosunku do 2015 r. nastąpił wzrost dochodów o 2,9%, tj. o 409 mln zł.

Poniesione wydatki w kwocie **13,790 mld zł** były niższe od planowanych o **5,2%**, tj. o kwotę **762 mln zł**. W porównaniu do 2015 r. wydatki wzrosły o 6,9%, tj. o kwotę 896 mln zł.

Na wydatki bieżące wyasygnowano środki w wysokości **12,493 mld zł**, co oznacza odchylenie od planu o **4,6%**, czyli odchylenie w kwocie **601 mln zł** i wzrost w relacji do 2015 r. o **8,2%**, tj. o kwotę **943 mln zł**.

Wydatki majątkowe sięgnęły kwoty **1,297 mld zł**, tj. niższej od planowanej o **11%**, czyli **161 mln zł**. W stosunku do poziomu 2015 r. nastąpił spadek wydatków o 3,5%, tj. o 47 mln zł.

Zadłużenie wg stanu na koniec 2016 r. wyniosło **5,677 mld zł** i było niższe w stosunku do końca 2015 r. o **181 mln zł**. W relacji do zrealizowanych dochodów zadłużenie stanowiło **38,6%**, czyli o 2,3 pkt. proc. mniej niż w 2015 r.

Zrealizowane wydatki majątkowe obejmowały finansowanie inwestycji ogólnomiejskich i dzielnicowych oraz pozostałych zadań majątkowych. Wykonanie uwzględnia wydatki, które nie wygasły z upływem roku 2016 w wysokości 87,1 mln zł (inwestycje ogólnomiejskie: 11 mln zł, wydatki dzielnicowe: 76,1 mln zł).

Na inwestycje ogólnomiejskie w 2016 r. wydatkowano środki w wysokości **687,9 mln zł**, co stanowiło **89,6%** planu.

Na finansowanie inwestycji dzielnicowych w 2016 r. wydatkowano łączną kwotę **543,7 mln zł**, co stanowiło **87,2%** planu. Na realizację pozostałych zadań majątkowych wydatkowano **65,5 mln zł**, co oznacza **98,9%** realizację planu.

Największe nakłady finansowe zostały poniesione w 2016 roku na następujące inwestycje:

- Projekt i budowa II linii metra - 197 mln zł,
- Budowa obiektu nr 6 (hała postojowa) STP Kabaty - 52,1 mln zł,
- Budowa Trasy Świętokrzyskiej na odc. od ul. Wybrzeże Szczecińskie do ul. Zabranieckiej - 51,7 mln zł,
- Zagospodarowanie nadbrzeży Wisły - etap I - 34,8 mln zł,

- Rozbudowa ciągu ulic Zwoleńskiej i Żegańskiej na odcinku od ul. Pożaryskiego do ul. Mrówczej w Dzielnicy Wawer z przeprowadzeniem ruchu pod linią kolejową relacji Warszawa-Lublin i dwoma jezdniami ul. Patriotów - 33,9 mln zł
- Budowa zespołu szkolno-przedszkolnego na terenie osiedla Chrzanów - 29,7 mln zł,
- Nabycie naniesień na nieruchomości przy ul. Marywilskiej - 25 mln zł,
- Dokapitalizowanie spółek TBS w związku z realizacją budownictwa społecznego i programu rewitalizacji - 21,7 mln zł,
- Modernizacja ciągu ulic Marsa - Żołnierska odc. węzeł Marsa- granica miasta - 19,1 mln zł,
- Objęcie nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki Stołeczne Centrum Opiekuńczo-Lecznicze Sp. z o.o. - 19 mln zł,
- Budowa ul. Nowokabackiej - etap II - 13,6 mln zł,
- Modernizacja zabytkowych obiektów oraz budowa sali koncertowej przy ul. Grochowskiej na potrzeby Orkiestry Sinfonia Varsovia - 13,1 mln zł,
- Budowa szkoły podstawowej i gimnazjum przy ul. Warzelniczej - 12,6 mln zł,
- Budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej - 12,6 mln zł,
- Budowa szkoły podstawowej wraz z zapleczem sportowym przy ul. św. Urszuli Ledóchowskiej - 12,5 mln zł.

Lokalne inwestycje związane były z poprawą standardu życia mieszkańców i funkcjonowania w mieście z zakresu transportu i komunikacji, ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami, gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, bezpieczeństwa i porządku publicznego, kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego, edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej.

Perspektywy rozwoju Miasta w najbliższym czasie określone są w budżecie na rok 2017. Budżet m.st. Warszawy na 2017 rok (zgodnie z Uchwałą Rady m.st. Warszawy Nr XXXVIII/961/2016 z dnia 15 grudnia 2016 r. ze zm.) zakłada, że w stosunku do wykonania budżetu 2016 r. dochody nominalnie będą wyższe o 226 mln zł, natomiast wydatki będą wyższe o 2,550 mld zł. Przewiduje się, iż dochody ogółem wyniosą 14,942 mld zł, w tym bieżące 14,151 mld zł i majątkowe 791,3 mln zł. Wydatki zaplanowano w kwocie 16,340 mld zł. Na działalność bieżącą w 2017 roku zostanie przeznaczony 83,9% wydatków, natomiast wydatki majątkowe stanowią 16,1% środków.

Do najważniejszych inwestycji ujętych w budżecie na 2017 rok należy zaliczyć następujące zadania:

- Projekt i budowa II linii metra – 597,6 mln zł,
- Modernizacja ciągu ulic Marsa -Żołnierska odc. węzeł Marsa -granica miasta – 73,6 mln zł,
- Budowa Szpitala Południowego – 61,5 mln zł,
- Rozwój sieci tras rowerowych w ramach ZIT WOF -etap I – 67,7 mln zł,
- Regulacja stanu prawnego nieruchomości zajętych pod inwestycje ogólnomiejskie zrealizowane przez Miasto w latach ubiegłych – 62,7 mln zł,
- Budowa Trasy Świętokrzyskiej na odc. od ul. Wybrzeże Szczecińskie do ul. Zabranieckiej – 47 mln zł,
- Zagospodarowanie nadbrzeży Wisły -etap I – 58,9 mln zł.

SYTUACJA FINANSOWA EMITENTA

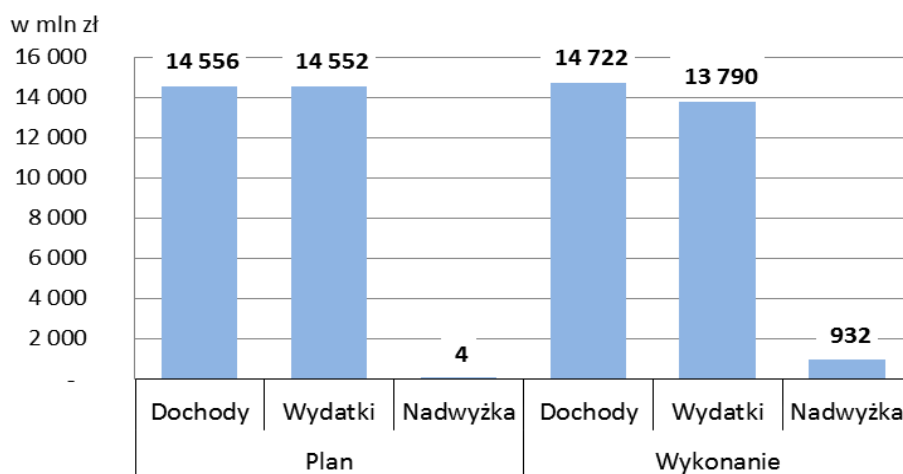
II.1. Wybrane dane finansowe

Prezentowane wykonanie za rok 2016 zgodne jest ze Sprawozdaniem z wykonania budżetu m.st. Warszawy za 2016 r. zaopiniowanym pozytywnie przez Regionalną Izbę Obrachunkową.

II.1.1. Dane ogólne (mln PLN/EUR¹)

	2015		2016	
	PLN	EUR	PLN	EUR
Dochody bieżące	13 065,0	3 065,8	13 810,5	3 121,7
Dochody majątkowe	1 248,4	293,0	905,0	204,6
Dochody ogółem	14 313,4	3 358,8	14 715,5	3 326,3
Wydatki bieżące,				
w tym:	11 550,3	2 710,4	12 492,7	2 823,8
Koszt obsługi zadłużenia	233,2	54,7	232,1	52,5
Wydatki majątkowe	1 344,0	315,4	1 297,1	293,2
Wydatki ogółem	12 894,3	3 025,8	13 789,8	3 117,0
Wynik bieżący	1 514,7	355,4	1 317,9	297,9
(Dochody bieżące – Wydatki bieżące)				
Wynik majątkowy	-95,6	-22,4	-392,2	-88,6
(Dochody majątkowe – Wydatki majątkowe)				
Nadwyżka/Deficyt	1 419,1	333,0	925,7	209,2
Przychody ogółem	2 220,5	521,1	3 466,3	783,5
Rozchody ogółem	2 092,4	491,0	2 639,8	596,7
Wynik budżetu	1 547,2	363,1	1 752,1	396,0

PLANOWANE I WYKONANE W 2016 R. DOCHODY, WYDATKI I NADWYŻKA BUDŻETOWA M.ST. WARSZAWY

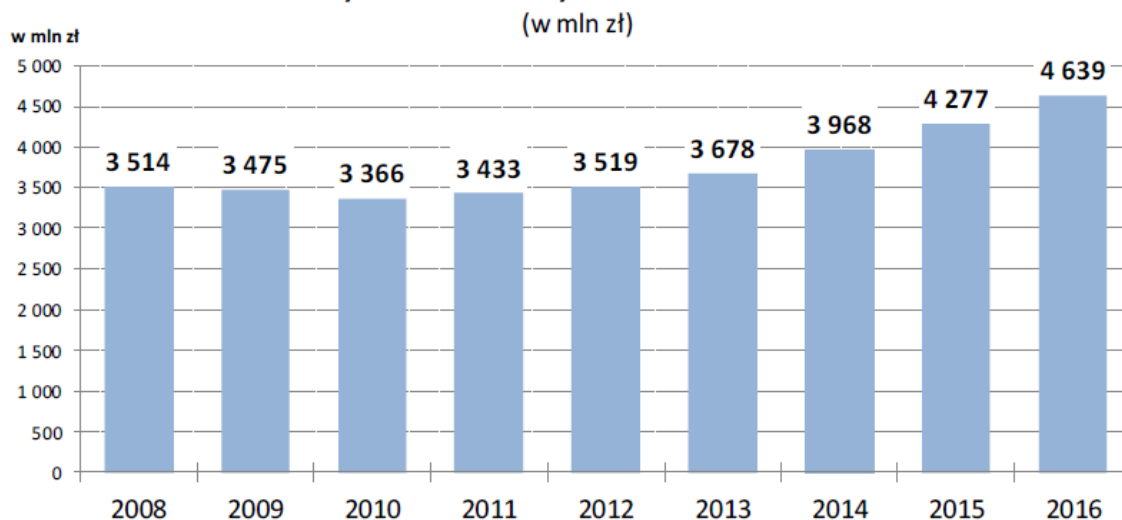

¹ Do obliczeń wartości podanych w EURO przyjęto kursy walut na dzień 31.12.2015 (1 EUR= 4,2615 PLN) oraz na dzień 30.12.2016 (1 EUR= 4,4240 PLN)

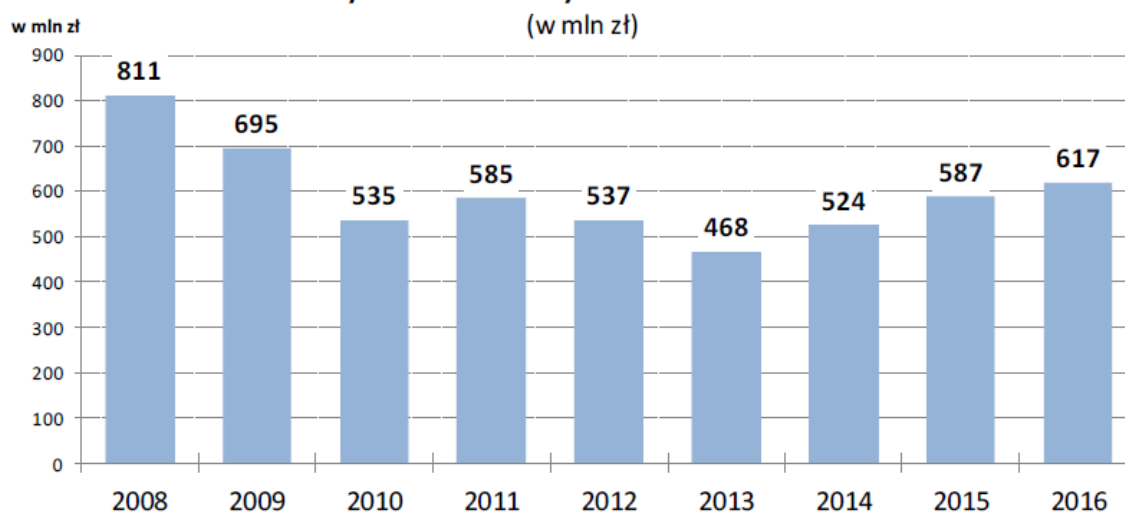
II.1.2. Dochody bieżące (mln PLN/EUR¹)

	2015		2016	
	PLN	EUR	PLN	EUR
Podatki i opłaty ogółem	2 110,1	495,2	2 279,6	515,3
Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	4 864,0	1 141,4	5 256,3	1 188,1
Dochody z mienia	1 366,7	320,7	1 270,4	287,2
Wpływy z usług	849,7	199,4	852,4	192,7
Pozostałe	1 432,0	336,0	1 167,9	264,0
Dochody własne	10 622,4	2 492,6	10 826,7	2 447,3
Subwencja ogólna	1 550,2	363,8	1 701,4	384,6
Dotacje celowe z budżetu państwa	662,5	155,4	1 255,7	283,8
Pozostałe, w tym środki z UE	230,0	54,0	26,8	6,1
Transfery	2 442,6	573,2	2 983,9	674,5
Dochody bieżące razem	13 065,0	3 065,8	13 810,5	3 121,7

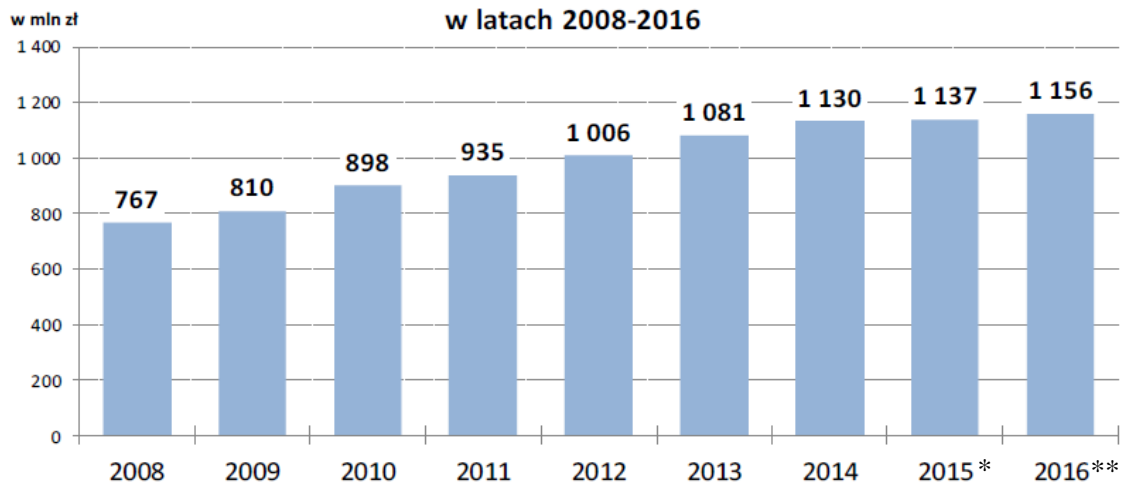
Dochody m.st. Warszawy z PIT w latach 2008-2016

Dochody m.st. Warszawy z CIT w latach 2008-2016

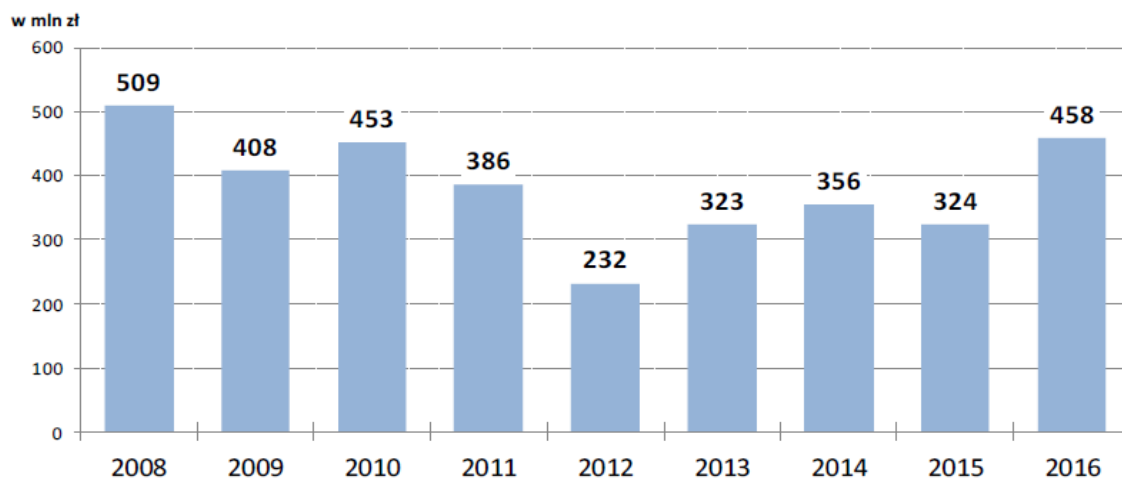

Dochody m.st. Warszawy z podatku od nieruchomości w latach 2008-2016

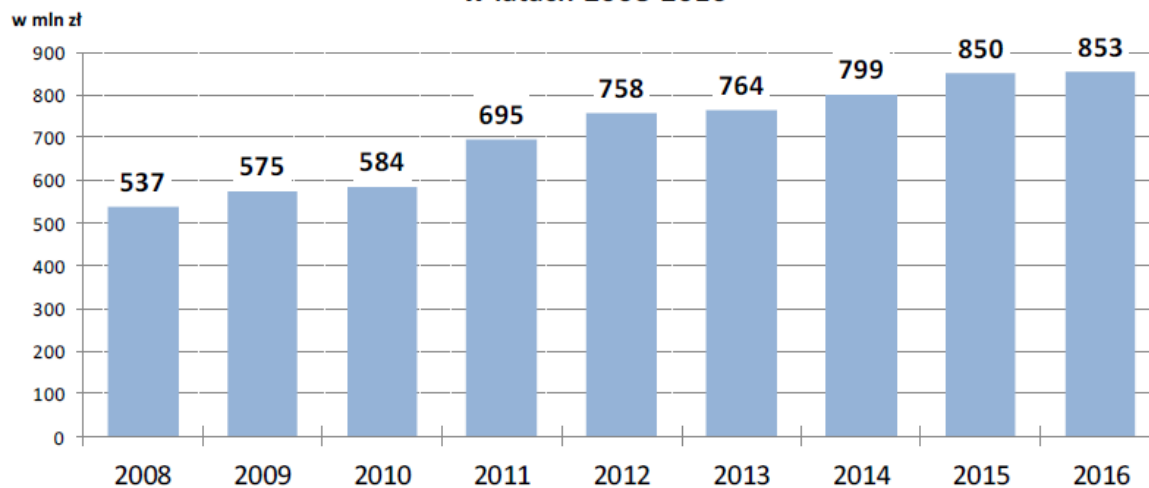

* W 2015 r. nie były zmieniane stawki podatkowe
 ** W 2016 r. stawki podatkowe obniżono o 1,2%.

Dochody m.st. Warszawy z PCC w latach 2008-2016

Dochody m.st. Warszawy ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej w latach 2008-2016

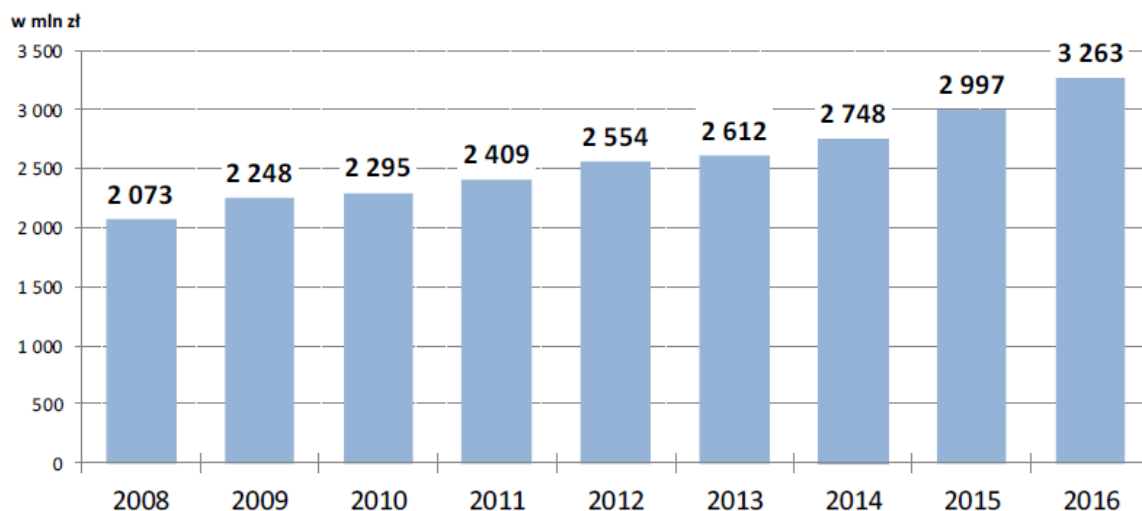

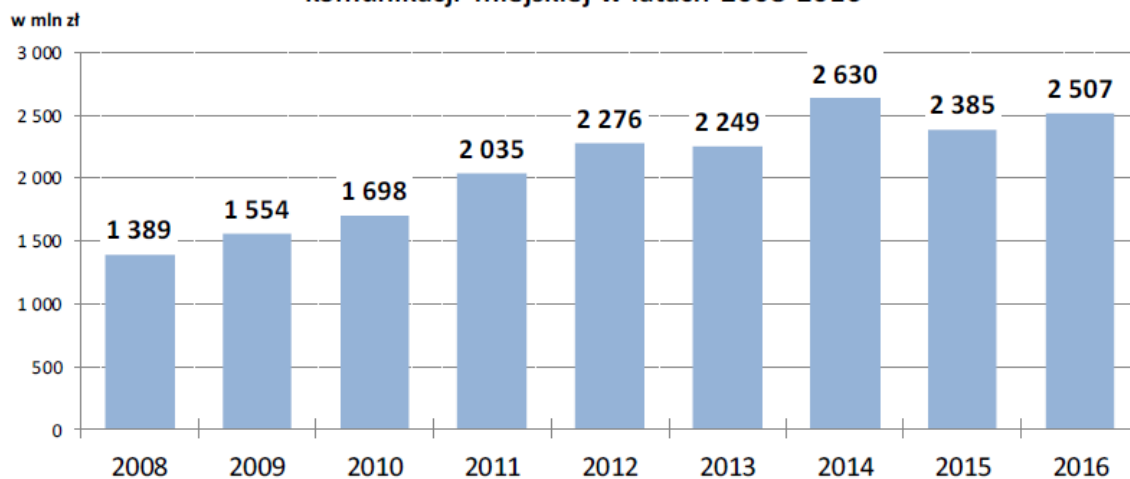
II.1.3. Wydatki bieżące wg rodzaju (mln PLN/EUR¹)

	2015		2016	
	PLN	EUR	PLN	EUR
Wynagrodzenia i składki od nich naliczane	3 717,1	872,2	3 963,9	896,0
Wydatki związane z realizacją zadań statutowych	5 501,4	1 291,0	5 433,3	1 228,1
Dotacje na zadania bieżące	1 679,5	394,1	1 853,6	419,0
w tym: wpłata na część równoważącą subwencji ogólnej	728,6	171,0	792,2	179,1
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	385,5	90,5	995,5	225,0
Wydatki na programy finansowane z UE	31,5	7,4	12,6	2,8
Obsługa długu	233,2	54,7	232,1	52,5
Poręczenia i gwarancje	2,0	0,5	1,6	0,4
Wydatki bieżące razem	11 550,3	2 710,4	12 492,7	2 823,8

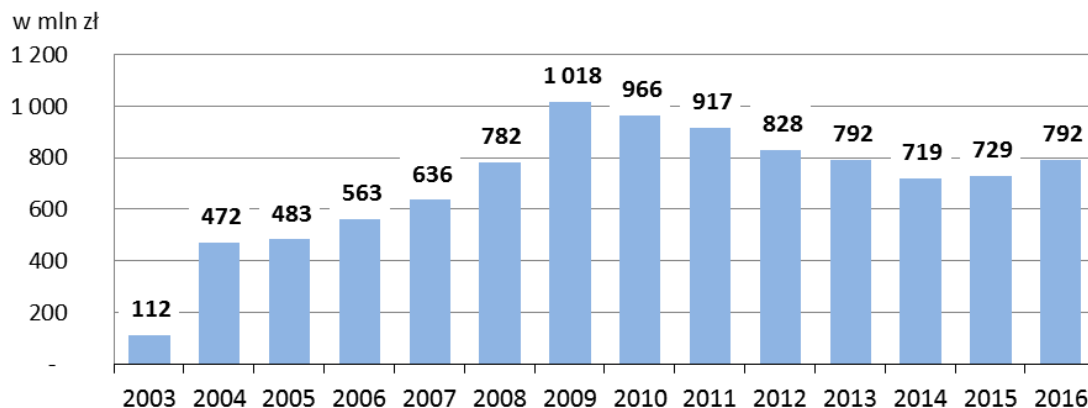
Wydatki bieżące m.st. Warszawy na edukację w latach 2008-2016

Wydatki m.st. Warszawy na zakup usług przewozowych komunikacji miejskiej w latach 2008-2016

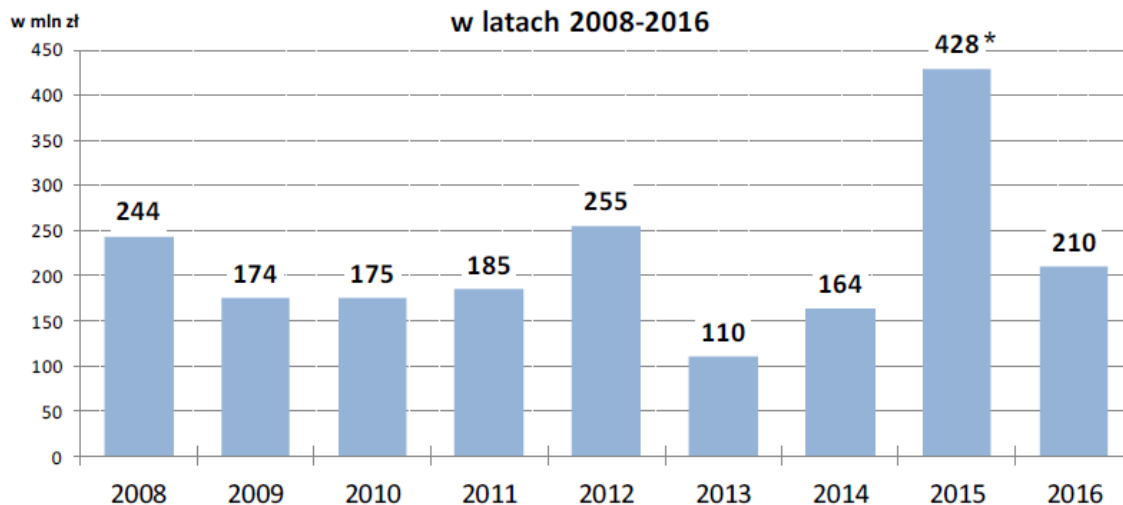
Wpłaty m.st. Warszawy do budżetu państwa na rzecz subwencji ogólnej w części równoważącej (tzw. janosikowe)

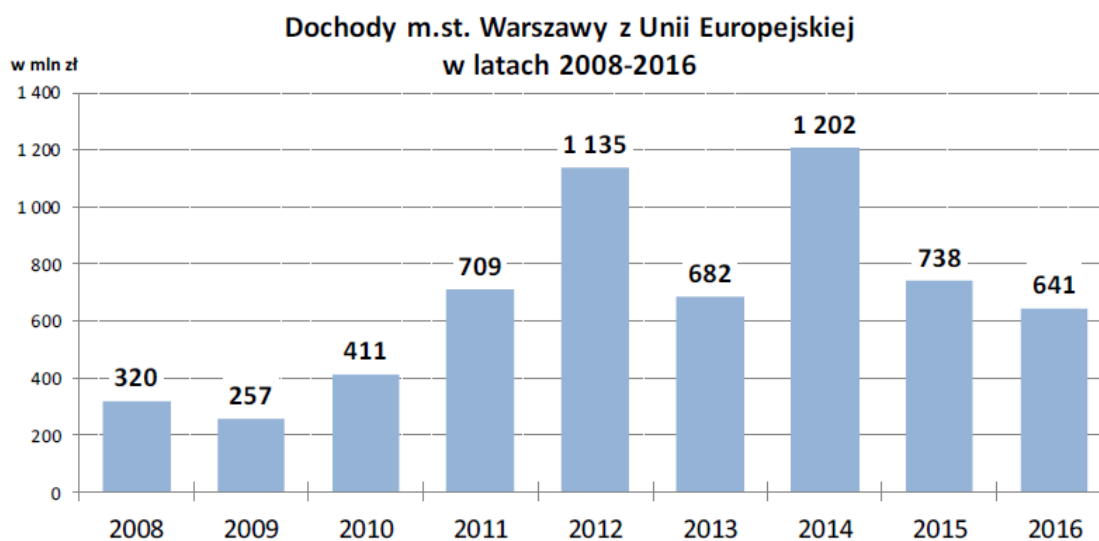
II.1.4. Dochody majątkowe (mln PLN/EUR¹)

	2015		2016	
	PLN	EUR	PLN	EUR
Wpływy ze sprzedaży lokali i nieruchomości	428,4	100,5	209,9	47,5
Zbycie praw majątkowych - sprzedaż udziałów w spółkach	0,7	0,2	9,1	2,0
Wpływy z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	16,6	3,9	15,2	3,4
Pozostałe	46,3	10,8	8,8	10,8
Dochody własne	492,0	115,4	243,0	54,9
Środki na dofinansowanie projektów realizowanych w ramach programów UE	713,9	167,5	619,2	140,0
Dotacje celowe z budżetu państwa otrzymane na inwestycje	2,5	0,6	4,8	1,1
Pozostałe	40,1	9,4	38,0	8,6
Transfery	756,5	177,5	662,0	149,6
Dochody majątkowe razem	1248,4	293,0	905,0	204,6

Dochody m.st. Warszawy ze sprzedaży lokali i nieruchomości w latach 2008-2016

* w tym 248,9 mln zł ze sprzedaży nieruchomości przy ul. Powstańców Śląskich 126 z jednoczesnym nabyciem naniesień na nieruchomości o wartości 188,3 mln zł, co oznaczało że dochody netto ze zbycia nieruchomości wyniosły 60,6 mln zł

II.2. Zadłużenie

Rozchody Emitenta z tytułu spłaty zobowiązań w 2016 r. wyniosły łącznie 175,8 mln zł i obejmowały spłaty rat kapitałowych od zaciągniętych kredytów.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. zobowiązania m.st. Warszawy wyniosły 5.677,3 mln zł, z czego kredyty i pożyczki stanowiły kwotę 3.477,8 mln zł, a obligacje 2.199,4 mln zł.

II.2.1. Tabela syntetyczna (mln PLN/EUR¹)

	2015		2016	
	PLN	EUR	PLN	EUR
Stan na początku roku	6 037,7	1 416,80	5 858,2	1 324,18
Zaciągnięte kredyty i pożyczki	0,0	0,0	0,0	0,0
Emisja obligacji	0,0	0,0	0,0	0,0
Przychody z tytułu finansowania	0,0	0,0	0,0	0,0
Spłata rat kapitałowych z tytułu kredytów i pożyczek	173,6	40,7	175,8	39,7
Wykup obligacji	0,0	0,0	0,0	0,0
Spłata zobowiązań	173,6	40,7	175,8	39,7
Różnice kursowe / dodatkowe zadłużenie z tyt. pozostającego do spłaty zadłużenia przejętego po przekształconych samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej	-5,9	-1,4	-5,1	-1,2
Stan na koniec roku	5 858,2	1 374,68	5 677,3	1 283,29

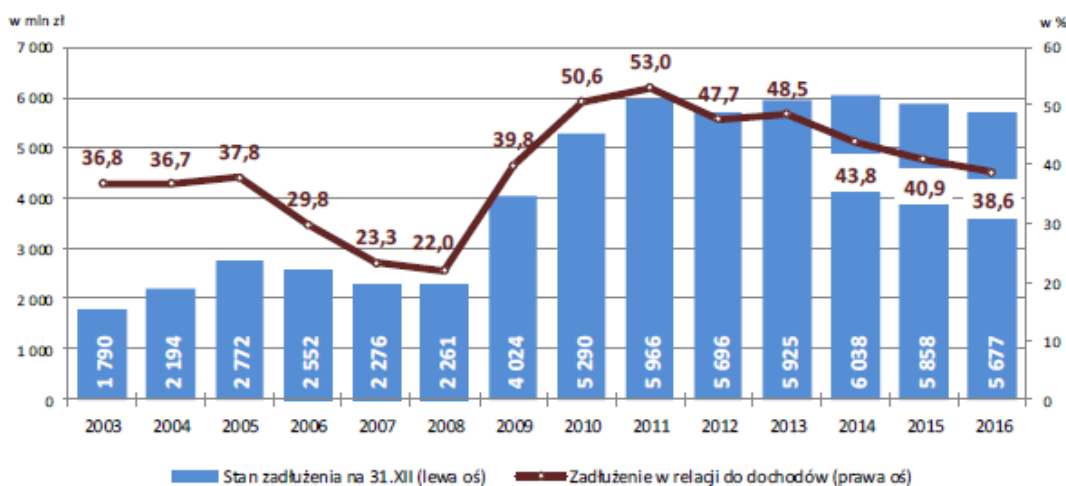
Według stanu na koniec 2016 r. zobowiązania Miasta z tytułu kredytów obejmowały 12 umów kredytowych zawartych z międzynarodowymi instytucjami finansowymi (BRRE, EBI) oraz umowę kredytową zawartą z bankiem BGK, której stroną Miasto stało się z dniem przejęcia zobowiązań Szpitala Praskiego przekształconego w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w dniu 27 maja

2013 r. Miasto posiada dwa programy emisji obligacji ustanowione w 2009 r. tj. Program Emisji Obligacji na rynku krajowym na kwotę do 4 mld PLN oraz program EMTN na kwotę do 1,3 mld EUR. W ramach tych programów wyemitowano osiem serii obligacji, w tym siedem emisji na rynku krajowym. Euroobligacje zostały wykupione.

II.2.2. Wskaźniki zadłużenia

	2013	2014	2015	2016	2017
	wykonanie				plan
Wzrost zobowiązań ogółem (r/r) %	4,0	1,9	-3,0	-3,1	-7,2
Udział zadłużenia w walutach obcych %	14,3	0,2	0,1	0,1	0,1
Zobowiązania ogółem/Dochody ogółem %	48,5	43,8	40,9	38,6	34,3
Zobowiązania ogółem/ Dochody bieżące %	53,2	49,2	44,8	41,1	36,2
Zobowiązania ogółem /Nadwyżka operacyjna	6,8	5,0	3,9	4,3	11,4
Obsługa zadłużenia/Dochody ogółem %	4,8	8,1	2,8	2,8	5,5
Obsługa zadłużenia / Dochody bieżące %	5,3	9,1	3,1	3,0	5,8
Odsetki / Dochody bieżące %	2,7	2,3	1,8	1,7	2,0

STAN ZADŁUŻENIA NA KONIEC ROKU I RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW W LATACH 2003-2016 [w mln zł, w%]

II.2.3. Prognoza długu na lata 2018-2020 (mln PLN)

Dane są zgodne ze zmianami w budżecie na 2017 r. i Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2017-2045 wprowadzonymi w dniu 22 czerwca 2017 r. (uchwały Nr LI/1244/2017 i LI/1243/2017).

	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
	plan	prognoza		
Dochody ogółem	14 942,00	15 720,22	15 760,33	16 017,66
Wydatki ogółem	16 340,18	17 414,93	17 211,87	16 252,89
w tym koszty obsługi zadłużenia	278,9	313,9	381,4	453,3
Deficyt/Nadwyżka	-1 398,2	-1 694,7	-1 451,5	-235,2
Przychody zwrotne	0,0	157,7	2104,8	453,4
Spląty rat kapitałowych	542,5	527,7	653,3	218,2
Zobowiązania ogółem	5 126,30	4 756,28	6 207,83	6 443,06
Wskaźnik obsługi zadłużenia (obliczony zg. z art. 243 ustawy o finansach publicznych z 2009 r. z uwzgl. ustawowych wyłączeń)	5,30%	5,17%	6,17%	3,57%
Limit obsługi zadłużenia (obliczony zg. z art. 243 ustawy o finansach publicznych z 2009 r. z uwzgl. ustawowych wyłączeń)	11,51%	9,85%	7,76%	6,97%
Wskaźnik poziomu zadłużenia (relacja zadłużenia do dochodów ogółem)	34,31%	30,26%	39,39%	40,22%

II.3. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia

Na etapie planowania budżetu i przygotowywania Wieloletniej Prognozy Finansowej identyfikowane są ryzyka, które mogą wpłynąć negatywnie na przyjęte wartości. Do najważniejszych zidentyfikowanych ryzyk finansowych Miasta należy zaliczyć:

- ryzyko gorszej od oczekiwanej sytuacji makroekonomicznej, mogące wpłynąć na zmniejszenie dochodów, przede wszystkim bezpośrednio związanych z koniunkturą gospodarczą, tj. z udziałów w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych oraz podatku od czynności cywilnoprawnych, mających duży, tj. 40% udział w dochodach Miasta,
- ryzyko nieotrzymania lub uzyskania z opóźnieniem funduszy z UE przeznaczonych na współfinansowanie zadań inwestycyjnych w ramach projektów unijnych,
- ryzyko stopy procentowej, mogące wpłynąć na zwiększenie obciążeń budżetu wydatkami związanymi z obsługą zadłużenia,
- ryzyko wzrostu kosztu pozyskiwania kapitału na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych, mogące wpłynąć na zwiększenie obciążeń budżetu wydatkami związanymi z obsługą zadłużenia,
- ryzyko długotrwałego spadku wartości PLN, mogące skutkować konsekwencjami opisanymi w poprzednim punkcie oraz zarówno w krótkim, jaki i w długim okresie ewentualnym zwiększeniem kosztów prowadzonych inwestycji,
- ryzyko zmiany przepisów prawnych, mogące wpłynąć na ograniczenie dochodów jednostek samorządu terytorialnego lub nałożenie na j.s.t. dodatkowych zadań bez adekwatnego zwiększenia dochodów,
- ryzyko wystąpienia katastrof naturalnych, mogących wpłynąć na zwiększenie wydatków związanych z koniecznością przedsięwzięcia nadzwyczajnych działań oraz z bezpośrednimi skutkami oddziaływania zdarzeń o charakterze katastroficznym.

Należy zaznaczyć, że ryzyka mogą jednocześnie oznaczać szanse, na przykład pogorszenie się sytuacji gospodarczej może oznaczać wzrost konkurencji i tym samym spadek kosztów realizacji inwestycji.

Polityka budżetowa Miasta nakierowana jest na ograniczanie ewentualnych negatywnych konsekwencji materializacji zidentyfikowanych ryzyk. W tym celu długoletnie prognozy budżetowe opracowywane są dla scenariusza centralnego, pesymistycznego i optymistycznego. Ograniczanie następstw ryzyk na poziomie bieżącym odbywa się poprzez ustawicznie prowadzony monitoring procesów zachodzących w samej organizacji, jak i w otoczeniu zewnętrznym. Nadzorem objęte są w szczególności bieżąca realizacja budżetu oraz zjawiska zachodzące w gospodarce i zmiany prawa mające wpływ na dochody i wydatki Miasta. W przypadku dużego prawdopodobieństwa zagrożenia realizacji budżetu uruchamiane są plany dostosowawcze budżetu do zmienionej sytuacji, wpisujące się w opracowywane na tę okoliczność warianty długookresowego rozwoju sytuacji finansowej Miasta. Ryzyko przekroczenia ustawowych norm ostrożnościowych w zakresie długu ograniczane jest do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiedni dobór instrumentów dłużnych zakładający dywersyfikację portfela długu.

Stopień zabezpieczenia Miasta przed ryzykiem w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Ryzyka	Zabezpieczenie się przed ryzykiem	Miara	Wartość			Stopień zabezpieczenia przed ryzykiem
			2015	2016	2017**	
Ryzyko refinansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Uzyskanie optymalnej struktury zadłużenia w ramach mix financing, co oznacza dywersyfikację ryzyka źródeł finansowania i terminów spłat; • Docelowa struktura zadłużenia, zakładająca: <ol style="list-style-type: none"> a) zróżnicowanie portfela długu, zawierającego obligacje i kredyty, b) wydłużanie średniego terminu zapadalności długu wyznaczonego wskaźnikiem ATM; • Średnia zapadalność długu maleje (w 2016 nie zaciągnięto żadnych długoterminowych zobowiązań i nie są planowane w 2017 r.); • Zadłużenie z tyt. emisji obligacji powoli wzrasta, gdyż do końca 2017 nie nastąpi wykup obligacji Miasta (ostatni wykup to 200 mln euro w 2014 r.); • Zadłużenie z tyt. kredytów i pożyczek powoli spada (ostatnie zaciągnięcie długoterminowych kredytów w EBI nastąpiło w 2013 i 2014 r.); • Wskaźnik spłaty zadłużenia (czas, w jakim Miasto mogłoby spłacić swoje zadłużenie gdyby jego nadwyżka bieżąca pozostawała na niezmienionym poziomie i w całości byłaby przeznaczona na spłatę zadłużenia) 	Średnia zapadalność długu (w latach)	4,6	3,6	3,0	Zadowalający
		- kraj	9,8	9,3	8,7	
		- zagranica	7,8	7,1	6,6	
		- razem				
		Zadłużenie z tyt. emisji obligacji	37,5%	38,7%	36,4%	
		Zadłużenie z tyt. kredytów i pożyczek	62,5%	61,3%	63,6%	
		Wskaźnik spłaty zadłużenia (w latach)	3,4	3,7	6,7	
Ryzyko kursowe	<ul style="list-style-type: none"> • W strukturze rynkowej preferowane jest zaciąganie zobowiązań w walucie polskiej, zadłużanie w walucie obcej ograniczone i stosowane tylko w sytuacjach uzasadnionych; • W wyniku wykupu euroobligacji ryzyko walutowe zostało niemal całkowicie wyeliminowane. Udział zobowiązań w walutach obcych, wg stanu na 31 grudnia 2016 r., wynosił zaledwie 0,1%; 	zadłużenie w walucie krajowej	99,9%	99,9%	99,9%	Wysoki
		zadłużenie w walucie obcej	0,1%	0,1%	0,1%	
Ryzyko stopy procentowej	<ul style="list-style-type: none"> • Jednym z celów polityki długu m.st. Warszawy na lata 2017-2021 jest osiągnięcie wskaźników porównywalnych ze wskaźnikami ryzyka Skarbu Państwa (dla porównania duration obligacji i ATR długu Skarbu Państwa wynosi odpowiednio 3,7 i 4,1 w IV kw. 2016 r.); • W strukturze oprocentowania preferowane będzie zaciąganie zobowiązań na stałą stopę, utrzymanie minimum 50% posiadanego zadłużenia opartego na stałej stopie procentowej; • Ze względu na rosnące znaczenie instrumentów o oprocentowaniu stałym w nowo emitowanym długu, ryzyko stopy procentowej ulega systematycznemu ograniczaniu. 	ATR długu (w latach)	7,4	6,5	6,0	Wysoki
		Duration wyemitowanych obligacji (w latach)	4,1	3,3	2,8	
		Zadłużenie o oprocentowaniu stałym	69,0%	70,8%	70,7%	
		Zadłużenie o oprocentowaniu zmiennym	31,0%	29,2%	29,3%	

Ryzyko płynności	<p>Głównymi instrumentami zarządzania ryzykiem płynności były:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utrzymywanie stałego monitoringu systemu zarządzania płynnością (aplikacja płynność finansowa, ustalenie średniego poziomu stanu rezerwy płynności na najbliższe okresy planistyczne oraz zagwarantowanie wysokiego poziomu kredytu w rachunku bieżącym); • Lokowanie środków na oprocentowanych lokatach bankowych w walucie PLN w bankach z którymi Miasto ma podpisaną umowę; • Mix financing – utrzymywanie dostępu do środków z rynku krajowego i zagranicznego; 	Stan wolnych środków przeznaczonych do finansowania kolejnego roku (mln PLN)	3 466	1 941	2 065**	Wysoki
		Wartość lokowanych środków w SPW na koniec roku (mln PLN)	0	0	0	
		Zadłużenie w instytucjach krajowych	37,8%	38,9%	36,5%	
		Zadłużenie w instytucjach zagranicznych	62,2%	61,1%	63,5%	
Ryzyko kredytowe	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonuje system limitów lokat dla poszczególnych banków, z którymi Miasto ma podpisane umowy; • Określone są także limity koncentracji dla banków; 					Wysoki
Ryzyko operacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Zarządzanie długiem skupione w jednej jednostce organizacyjnej UM; • Odpowiednia infrastruktura techniczna do zawierania transakcji rynkowych; • Bezpieczeństwo informacji związanych z zarządzaniem długiem; • Ryzyko operacyjne będzie stopniowo ograniczane poprzez stosowanie procedur i monitoring – biuletyny informacyjne o długu i zadłużeniu pośrednim; 					Wysoki
Rozkład kosztów obsługi długu w czasie	<ul style="list-style-type: none"> • Stała dbałość o równomierny rozkład płatności w czasie, umożliwiający przestrzeganie limitu z art. 243 stawy o finansach publicznych; • Na poziom kosztów obsługi długu w okresie 2015-2016 największy wpływ miały następujące transakcje: <ul style="list-style-type: none"> - amortyzacja zadłużenia zaciągniętego w kredytach, - przesunięcie planowanego finansowania zwrotnego na kolejne lata; 					Wysoki
*) Skala stopnia zabezpieczenia ryzyka: wysoki, zadowalający, umiarkowany, niski.						
** Plan na 2017 r. zgodny ze zmianami w budżecie na 2017 r. i Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2017-2045 wprowadzonymi w dniu 22 czerwca 2017 r.						

III. Rating międzynarodowy

16 maja 2017 r. agencja Moody's podwyższyła perspektywę ratingu kredytowego Warszawy, wyznaczonego w skali międzynarodowej jako A2, z negatywnej na stabilną. Warszawa po raz pierwszy otrzymała ocenę ratingową agencji Moody's 20 grudnia 2007 r. – A2 z perspektywą stabilną. Była to najwyższa możliwa do osiągnięcia ocena na poziomie kraju, ponieważ rating państwa wyznacza górny pułap ocen możliwych do uzyskania przez podmioty z danego kraju (tzw. sovereign ceiling). Stabilna perspektywa tego ratingu została obniżona do negatywnej w maju 2016r. jako automatyczna konsekwencja obniżki perspektywy ratingu Polski w dniu 14 maja 2016 r.

Ocena ratingu: **A2 Z PERSPEKTYWĄ STABILNĄ**

Kluczowe przesłanki dla nadania przez agencję Moody's ratingu obejmują m.in. bardzo dobre wyniki operacyjne oraz finansowe Warszawy, które pozwalają na obniżenie prognozowanych potrzeb pożyczkowych, przy równoczesnym większym wsparciu finansowym transportu, edukacji, służby zdrowia oraz pomocy społecznej.

Pełna analiza potencjału kredytowego Warszawy dostępna jest po zalogowaniu się na stronie agencji ratingowej www.moodys.com.

IV. Rating krajowy

Międzynarodowa agencja ratingowa Fitch Ratings w dniu 12 czerwca 2017 roku potwierdziła krajowy długoterminowy rating miasta stołecznego Warszawy nadany 18 maja 2009 roku. Fitch Ratings potwierdził jednocześnie długoterminowy rating krajowy dla programu emisji obligacji do kwoty 4 mld zł oraz wszystkich emisji dokonanych przez Miasto w ramach tego programu.

Ocena ratingu: **AAA(pol) Z PERSPEKTYWĄ STABILNĄ**

Przyznana ocena jest najwyższą z możliwych ocen kredytowych w skali krajowej. Rating Warszawy odzwierciedla niezmienny pogląd Fitch, że w średnim okresie Warszawa utrzyma dobre wyniki operacyjne oraz bezpieczne wskaźniki długu. Rating bierze również pod uwagę poziom gotówki, który zabezpiecza obsługę zadłużenia oraz bogatą i zróżnicowaną gospodarkę lokalną z mocną bazą podatkową. Rating uwzględnia także oczekiwany wzrost zobowiązań bezpośrednich i pośrednich Miasta związanych z nowymi inwestycjami.

Pełna analiza potencjału kredytowego Warszawy dostępna jest po zalogowaniu na stronie agencji ratingowej <http://www.fitchpolska.com.pl>.

V. SPRAWOZDANIE FINANSOWE

V.1. Sprawozdanie finansowe m.st. Warszawy za 2016 rok wraz z opinią biegłego rewidenta

Sprawozdanie finansowe Miasta stołecznego Warszawy za 2016 rok wraz z opinią biegłego rewidenta zostało opublikowane na stronie Biuletynu Informacji Publicznej w zakładce „Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy - Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy”.

V.2. Raport niezależnego biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego za okres od 01.01.2016 roku do 31.12.2016 roku

Raport z badania sprawozdania finansowego Miasta stołecznego Warszawy za okres od 01.01.2016 roku do 31.12.2016 roku został opublikowany na stronie Biuletynu Informacji Publicznej w zakładce „Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy - Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy”.

V.3. Skonsolidowany bilans m.st. Warszawy

Zgodnie z art. 33 ust.1, art 34, ust. 1, pkt 3, lit. c ustawy o finansach publicznych z dnia 24.09.2009r. (Dz.U. 157 poz. 1240) gospodarka środkami publicznymi jest jawna. Bilanse skonsolidowane m.st. Warszawy publikowane są niezwłocznie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej w zakładce „Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy – Bilans skonsolidowany”.

VI. SPRAWOZDANIE Z WYKONANIA BUDŻETU

VI.1. Sprawozdanie z wykonania budżetu m.st. Warszawy za rok 2016

Zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz.U. nr 157 poz. 1240) sprawozdanie z wykonania budżetu m.st. Warszawy zostało opublikowane na stronie Biuletynu Informacji Publicznej miasta stołecznego Warszawy pod adresem:

http://bip.warszawa.pl/Menu_przedmiotowe/budzet_polityka_f finansowa/wykonanie_budzetu/default.htm

VI.2. Uchwała Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie w sprawie wydania opinii o przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu za 2015 rok

Uchwała Nr Wa.182.2017 Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2017 r. w sprawie wydania opinii o przedłożonym przez Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy sprawozdaniu z wykonania budżetu za 2016 rok została opublikowana na stronie Biuletynu Informacji Publicznej w zakładce „Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy - Wykonanie budżetu”.